

UNIVERSITATEA „OVIDIUS” DIN CONSTANȚA  
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE UMANISTE  
DOMENIUL DE DOCTORAT FILOLOGIE

***EVOLUȚIA DISCURSULUI PUBLIC LIBERAL ROMÂNESC  
(1848-1948)***

- REZUMAT -

Conducător de doctorat  
Prof. univ. dr. Domnița Emília Tomescu

Student-doctorand  
Antoaneta-Ancuța Brașoveanu

CONSTANȚA, 2024

## **CUPRINS**

### **0. Introducere**

- 0.1. Argument
- 0.2. Obiectivele lucrării
- 0.3. Stadiul cercetării
- 0.4. Metodologia cercetării
- 0.5. Structura lucrării

### **Capitolul I**

- 1. Premise teoretice
  - 1.1. Discursul – Repere Teoretice
  - 1.2. Discursul politic
  - 1.3. Tipologia discursului politic liberal
    - 1.3.1. Proclamația
    - 1.3.2. Discursul parlamentar
      - 1.3.2.1. Discursul răspuns la Mesajul Tronului
      - 1.3.2.2. Discursul deliberativ
      - 1.3.2.3. Discursul polemic
    - 1.3.3. Discursul ideologic
    - 1.3.4. Discursul electoral
  - 1.4. Limbajul politic – limbaj specializat
    - 1.4.1. Limbajul politic al discursului politic liberal
    - 1.4.2. Tipologia limbajului politic
    - 1.4.3. Retorica limbajului politic
    - 1.4.4. Teme dezbătute în discursul public liberal românesc

### **Capitolul al II-lea**

- 2. Începuturile discursului public liberal românesc
  - 2.1. Cadrul istoric
  - 2.2. Corpusul de texte liberale de început
  - 2.3. Analiza discursului public liberal în perioada de început
    - 2.3.1. Tipologia discursurilor publice liberale în perioada de început
    - 2.3.2. Tematica discursurilor publice liberale în perioada de început
    - 2.3.3. Idei și concepte promovate în discursurile publice liberale de început
    - 2.3.4. Analiza limbajului primelor discursuri publice liberale
      - 2.3.4.1. Aspecte ale vocabularului primelor discursuri publice liberale
      - 2.3.4.2. Formule de adresare în discursurile publice liberale de început
  - 2.4. Pragma-stilistica discursului public liberal de început

### **Capitolul al III-lea**

- 3. Cristalizarea discursului public liberal românesc
  - 3.1. Cadrul istoric
  - 3.2. Corpusul de texte liberale din perioada de cristalizare a discursului public liberal
  - 3.3. Analiza discursului liberal din perioada de cristalizare a discursului public liberal
    - 3.3.1. Tipologia discursurilor liberale din perioada de cristalizare a discursului public liberal
    - 3.3.2. Tematica discursurilor liberale din perioada de cristalizare a discursului public liberal
    - 3.3.3. Idei și concepte promovate în discursurile liberale din perioada de cristalizare a discursului public liberal

3.3.4. Analiza limbajului discursurilor liberale din perioada de cristalizare a discursului public liberal

3.3.4.1. Aspecte ale vocabularului discursurilor liberale din perioada de cristalizare a discursului public liberal

3.3.4.2. Formule de adresare în discursul liberal din perioada de cristalizare a discursului public liberal

3.4. Pragma-stilistica discursului liberal din perioada de cristalizare a discursului public liberal

## **Capitolul al IV-lea**

4. Emanciparea discursului public liberal românesc

4.1. Cadrul istoric

4.2. Corpus de texte liberale din perioada de emancipare a discursului public liberal

4.3. Analiza discursului liberal din perioada de emancipare a discursului public liberal

4.3.1. Tipologia discursurilor liberale din perioada de emancipare a discursului public liberal

4.3.2. Tematica discursurilor liberale din perioada de emancipare a discursului public liberal

4.3.3. Idei și concepte promovate în discursurile liberale perioada de emancipare a discursului public liberal

4.3.4. Analiza limbajului discursurilor liberale din perioada de emancipare a discursului public liberal

4.3.4.1. Aspecte ale vocabularului discursurilor liberale din perioada de emancipare a discursului public liberal

4.3.4.2. Formule de adresare în discursul liberal din perioada de emancipare a discursului public liberal

4.4. Pragma-stilistica discursului politic liberal din perioada de emancipare a discursului public liberal

## **Capitolul al V-lea**

5. Declinul discursului public liberal românesc

5.1. Cadrul istoric

5.2. Corpus de texte liberale din perioada declinului discursului public liberal

5.3. Analiza discursului liberal din perioada declinului discursului public liberal

5.3.1. Tipologia discursurilor liberale din perioada declinului discursului public liberal

5.3.2. Tematica discursurilor liberale din perioada declinului discursului public liberal

5.3.3. Idei și concepte promovate în discursurile liberale din perioada declinului discursului public liberal

5.3.4. Analiza limbajului discursurilor liberale din perioada declinului discursului public liberal

5.3.4.1. Aspecte ale vocabularului discursurilor liberale din perioada declinului discursului public liberal

5.3.4.2. Formule de adresare în discursul liberal din perioada declinului discursului public liberal

5.4. Pragma-stilistica discursului politic din perioada declinului discursului public liberal

## 6. Concluzii

## 7. Bibliografie

## 8. Anexă

**Cuvinte-cheie:** *discurs liberal, discurs politic, discurs public, pragma-retorică, context, limbaj, figuri de stil, analiză, istorie, România.*

Teza intitulată *Evoluția discursului public liberal românesc (1848-1948)* își propune analiza discursului politic, în general, și a discursului liberal, în special, atât la nivelul conținutului, cât și la nivelul formei. Scopul lucrării este acela de a contura un model discursiv, într-un registru stilistic specific – cel politic, având în vedere experiența discursului liberal.

Proiectul nostru de cercetare se înscrie în nevoia pe care fiecare generație o resimte de a clarifica o serie de noțiuni teoretice, de a interpreta evenimente istorice importante. În aceste condiții, rememorarea și reinterpretarea pe care noi le-am realizat prin analiza discursului practicat de politicienii de factură liberală, de-a lungul a 100 de ani, reprezintă nu doar o aducere aminte a unor generații care și-au propus și au realizat crearea conceptelor de „român” și „România”, ci un exemplu pentru epoca actuală.

În acest context, ne-am îndreptat atenția asupra perioadei de constituire, consolidare și modernizare a statului român, concentrându-ne pe discursul public liberal românesc de-a lungul unui secol. Cercetarea noastră urmărește prefacerea pe care discursul public liberal românesc a suferit-o din Pașoptism până în Comunism.

În analiza discursurilor politicienilor liberali din prima perioadă a liberalismului românesc, am luat în considerație diferite aspecte din zona extradiscursivă, precum: evoluția cadrului istoric, social, cultural și politic românesc, care a marcat acest secol al modernizării. Am plecat de la discursurile liderilor revoluționari pașoptiști, „părinții fondatori” ai României. Cuvântările tinerilor liberali marchează un moment de limpezire a conștiinței politice, de îndepărtare de influența franceză la care fuseseră expuși de-a lungul perioadei de studenție. Tendința acestora este de abordare a unui stil retoric propriu, original, care avea un singur scop - promovarea patriotismului. Revoluționarii români vor fi prezenți în politica autohtonă o lungă perioadă, iar, de-a lungul timpului, expunerile lor se formalizează, adaptându-se noii forme de organizare legislativă – parlamentul, ținând cont de protocoalele și regulile de funcționare a acestuia. Ulterior, urmașii lor vor continua și dezvolta ideile pașoptiștilor până la instaurarea totalitarismului comunist în România.

Contextul în care au fost ținute cuvântările este cel care conturează acest răstimp al modernizării, prezența evenimentelor importante, precum unirea și independența statală,

constituirea și evoluția sistemului parlamentar românesc cu structură bicamerală, cristalizarea ideologiilor, apariția primelor partide politice. Totodată, am urmărit modul în care aceste evenimente au influențat atât conținutul dezbaterilor politice, cât și viziunea și abordarea politicienilor față de diferitele teme dezbătute în parlament.

Obiectivele cercetării noastre se constituie astfel:

- alcătuirea unui corpus de texte politice liberale care să permită interpretarea discursului liberal și relevarea particularităților acestui tip de discurs;
- periodizarea discursurilor politice respective;
- stabilirea unor tipologii a diferitelor tipuri de discurs politic rostit de frunțașii liberali;
- analiza conținutului politic al primelor discursuri liberale;
- cercetarea discursului liberal din perspectivă lingvistică și discursivă;
- relevanța discursurilor politice în abordarea unor teme majore.

Din numărul mare de discursuri publicate și încă existente (multe fiind distruse în perioada regimului comunist), pentru a le selecta doar pe unele dintre ele, am avut în vedere criteriul politic al periodizării mișcării liberale românești, o imagine a dezvoltării lingvistice și ideologice de-a lungul unui secol, materializată prin discurs public. Astfel, cercetarea noastră aduce laolaltă texte și stiluri oratorice diverse reprezentative pentru evoluția cuvântărilor politice, începând cu momentul pașoptist, pre-liberalismul, urmat de conturarea unui program în jurul unui partid politic, dezvoltarea Partidului Național Liberal în concurență cu cel Conservator, apoi cu celelalte formațiuni politice apărute ulterior.

Corpusul de 33 de texte pe care l-am inițiat pentru redactarea tezei include discursuri ale liberalilor reprezentativi pentru politica românească a vremii, personalități diferite cu viziuni distincte, specifice epocii trăite. Corpusul a fost examinat din perspectiva unor criterii care au în vedere tipologia în care se încadrează discursul, evenimentul istoric de care se leagă, particularitățile discursurilor. De asemenea toate aceste cuvântări au fost interpretate în perspectivă discursivă, urmărind în special particularitățile și tendințele discursului politic, cristalizarea ideologiilor, etc. În cadrul proiectului de cercetare, am acordat o atenție deosebită analizei practicilor și strategiilor discursive utilizate de oratorii liberali. Ne-a interesat modalitatea prin care oratorul se prezenta auditoriului, își transmitea ideile, intenționalitatea și schițarea stilului discursiv personal. Totodată, am avut în vedere spre verificare diferite ipoteze privitoare la conexiunile dintre context, ideologie politică și discurs.

Interpretarea lingvistică propriu-zisă a discursurilor are ca obiect limbajul specific discursului liberal, evoluția, transformarea acestuia de-a lungul unui secol.

În deslușirea conceptului de evoluție prezent în titlul cercetării noastre, am pornit de la modalitățile distincte în a aborda chestiuni similare, în discurs, ale politicianilor. Astfel, având în vedere caracterul general interdisciplinar al cercetării, au reprezentat subiect de analiză transformările pe care le-au suferit discursurile, de-a lungul vremii, abordarea noastră fiind una cronologică. În privința problemelor teoretice ale analizei de discurs am utilizat documentarea științifică, sinteza și analiza, metoda tipologică.

Prefacerile discursive precum: utilizarea figurilor retorice care le ornau, dezvoltarea limbajului politic, a gândirii politice, noțiuni precum conceptele și contextul în care au apărut, au constituit aspecte deloc de neglijat.

Abordarea unei analize pragma-retorice include analiza atât la nivel de construcție, a manierei de organizare a discursului, cât și la nivel de rezultat, vizând consecințele provocate de acesta. Astfel, este examinată funcția persuasivă, ca factor unificator al rezultatelor conceptelor pe care se fundamentează discursul, respectiv pragmatică, retorică și argumentativă, aplicată unei tipologii a discursului – cel politic.

Teza de față cuprinde: *introducere*, patru capitole de analiză, *concluzii*, *bibliografie* și *lista* discursurilor analizate. Titlurile capitolelor sunt: *Începuturile discursului public liberal românesc*, *Cristalizarea discursului public liberal românesc*, *Emanciparea discursului public liberal românesc* și *Declinul discursului public liberal românesc*.

Primul capitol de analiză al tezei este dedicat pașoptismului, perioadei mișcărilor revoluționare și a programelor acestora, naționalismului, trecerii de la feudalism, la societatea burgheză. Totodată, aici am inclus și un subcapitol care se ocupă cu analiza primilor termeni politici apăruiți în vocabularul românesc, respectiv încercarea unei sincronizări între cultura românească și mult mai rafinată cultură din occidentul european. Tinerii revoluționari, ale căror discursuri vor fi analizate, încearcă un transfer nu doar la nivel social, de la feudalism la burghezie, ci și la nivelul limbii, prin împrumuturi de termeni noi care să redea metamorfoza societății românești.

În cel de-al doilea capitol de analiză, respectiv perioada 1857-1877, este prezentată formalizarea discursurilor foștilor revoluționari, actualmente politicieni români. Având în vedere că instituțiile statului sunt supuse transformării, făcându-se trecerea de la Adunările electivă, la mult mai modernul parlament, cuvântările prezintă un caracter solemn, supuse regulilor și protocoalelor. Ca urmare a conturării celor două ideologii politice, respectiv a celei conservatoare și a celei liberale, dar și a pendulării grupurilor politice între guvernare și opoziție, observăm, în discursuri, apariția strategiilor impoliteții, împreună cu cele ale ironiei și umorului.

Al treilea capitol de analiză are ca repere perioada 1879-1919, o perioadă activă politic, cu disensiuni în tabăra liberală, care duc la fracționări ale partidului. Scena politică românească este compusă pe de-o parte de foștii revoluționari, întemeietorii liberalismului din România, iar pe de alta de urmașii acestora, tot din zona elitelor românești școlite în Europa, accesul la politică fiindu-le facilitat și de faptul că votul universal a fost posibil abia după anul 1918. Discursurile aparțin, în majoritate, tipologiei interpelărilor și discursului deliberativ, expuse în parlament, doar unul fiind discurs electoral.

Capitolul al patrulea de analiză urmărește, în perioada 1922-1947, preponderent tema „păcii” în discursurile publice liberale, într-o lume în care prindeau contur trei noi ideologii: fascism, nazism și comunism. Traversând o perioadă tumultoasă în care bolșevismul era în plină dezvoltare, în spațiul românesc activitatea partidelor politice a funcționat cu perioade de suspendare, cauzate inițial de dictatura regală, apoi de cea militară, finalizându-se cu interzicerea lor de către comunism în 1948. În această parte am observat apelul la argumentația logică, împletită cu cea patetică ca ultime încercări de supraviețuire ideologică într-un stat acaparat treptat de totalitarism.

Lucrarea se încheie cu un capitol de concluzii, rezultat al cercetării discursurilor publice liberale selectate, expuse de-a lungul unui secol de existență, urmate de bibliografia utilizată și o anexă care cuprinde titlurile celor 33 de texte analizate.

Cercetarea noastră, desfășurată în vederea redactării tezei de față, a dus la evidențierea primului model de discurs public liberal în spațiul românesc. Am urmărit, pe parcursul unui secol, din Pașoptism până la instalarea regimului totalitar comunist, prefacerile pe care le-a suportat limbajul discursului politic liberal românesc în sincronie cu maturizarea ideologică liberală în perioada modernizării României.

Discursul politic liberal se caracterizează printr-o mare varietate tipologică, de la proclamația care vizează populația largă, la discurs ideologic adresat adeptilor, de la discurs parlamentar supus normelor instituționale, la discurs electoral adresat votanților, de la discurs deliberativ care urmărește persuadarea, la discurs polemic care combate adversarii politici.

Activitatea politică liberală, exprimată prin discurs public, de la 1847 până la 1947, cunoaște o evoluție desfășurată în mai multe etape: începuturile discursului public liberal românesc din perioada mișcărilor revoluționare, cristalizarea ideilor liberale în jurul unui partid politic, concomitent cu realizarea Unirii Principatelor, câștigarea independenței statale și proclamarea regatului în România, emanciparea discursului public liberal în perioada de dinainte și după crearea României Mari și declinul discursului liberal în perioada interbelică și la finalul celui de-al Doilea Război Mondial.

Discursul politic poate fi analizat doar dacă se iau în considerație factorii socio-politici care au condus la producerea lui, precum contextul istoric, expunerile și acțiunile anterioare producerii lui, misiunea pe care o are de îndeplinit, precum câștigarea sau menținerea puterii, și modalitatea în care a fost preluat de generațiile următoare, precum urmările imediate sau pe termen lung.

Discursurile liberale au reușit să insufle populației românești ideea de progres, de emancipare națională și socială. Limbajul politicianilor liberali români evoluează concomitent cu transformarea și modernizarea instituțiilor statului român, se îmbogățește prin introducerea termenilor nou-împrumutați, creând vocabularul politic românesc. Prin puterea cuvintelor, prin mijloacele retorice utilizate în cuvântările liberale, se reușește schimbarea sorții țării și crearea României Mari.

Discursul public liberal românesc, din perioada pașoptistă până în cea comunistă, a contribuit la constituirea, consolidarea și modernizarea atât a statului român, cât și a vocabularului politic românesc. Instalarea regimului totalitar comunist în România a dus la o întrerupere de jumătate de secol a tradiției partidelor politice.

## BIBLIOGRAFIE

### Ediții

- \*\*\* *Anul una mie opt sute patruzeci si opt în Principatele Române. Acte și documente publicate cu ajutorul documentului pentru ridicarea monumentului Ion C. Brătianu, 1902-1910*, vol. I-VI, București, Inst. De Arte Grafice Carol Göbl.
- \*\*\* *Desbaterile Adunării Deputaților, 1922-1934*, București.
- \*\*\* „Drapelul”, 26 august, 1947, București.
- \*\*\* *Monitorul Oficial*, No. 6/11 Ianuarie 1917, București.
- \*\*\* *Monitorul Oficial*, No. 14-15/30 decembrie 1919/1920, București.

### Surse

- Bărnăuțiu, Simion, 1909, *Românii și ungurii. Discurs rostit în catedrala Blajului 2/4 maiu 1848*, București, Editura Librăriei Socec & Co.
- Boerescu, Vasile, 1910, *Discursuri politice*, București, Atelierele Grafice Socec & Co.
- Brătianu, Ion C., 1903, *Din scrierile si cuvântările lui Ion C. Brătianu 1821-1891 tipărite cu ocaziunea inaugurării monumentului său 18 mai 1903*, București, Editura Carol Göbl.
- Brătianu, Ion C., 1912, *Discursuri, scrieri, acte și documente*, vol. I-II, București, Editura Independența.



- Brătianu, Ion C., 1932, *Acte și cuvântări*, vol. IV, București, Editura Cartea Românească.
- Brătianu, Ion C., 1934, *Acte și cuvântări*, vol. V, București, Universul.
- Brătianu, Ion C., 1935, *Acte și cuvântări*, vol. I, București, Editura Cartea Românească.
- Brătianu, Ion C., 1936, *Acte și cuvântări*, vol. V, București, Editura Cartea Românească.
- Brătianu, Ion C., 1938, *Acte și cuvântări*, vol. I, București, Editura Cartea Românească.
- Brătianu, Ion C., 1939, *Acte și cuvântări*, vol. VII, București, Editura Cartea Românească.
- Brătianu, Ion I.C., 1940, *Discursurile*, vol. IV, București, Editura Cartea Românească.
- Brătianu, I.C., Vintilă, 1940, *Scrieri și Cuvântări*, București, Editura Cartea Românească.
- Buzatu, Gheorghe (coord.), 2006, *Discursuri și Dezbateri Parlamentare, 1864-2004*, București, editura Mica Valahie.
- Djuvara, Alexandru G., 1887, *Cumulul. Două discursuri pronunțate în Ședința Adunării Deputaților din 23 și 24 februarie 1887*, București, Editura Carol Göbl.
- Djuvara, Alexandru G., 1901, *Politica Junimistă*, București, Tip. Miulescu.
- Duca, I.G., 1898, *10 mai. Conferința rostită în Cercul român din Paris la 8 mai 1899*, București, Stabilimentul de Arte Grafice „Elzevir”.
- Goia, Vistian (coord.), 1985, *Oratori și elocință românească*, Cluj, Editura Dacia.
- Grădișteanu, Petre, 1886, *Discursul d-lui Petre Grădișteanu rostit la a doua întrunire publică din Sala „Ioji”*, Duminică, 9 martie 1886, București, Tipo-litografia Ștefan Mihăilescu.
- Kogălniceanu, Mihail, 1978, *Opere*, vol. IV, *Oratorie II – 1864-1878*, Partea IV – 1874-1878, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România.
- Kogălniceanu, Mihail, 1983, *Opere*, vol. III, *Oratorie I – 1856-1864*, Partea I – 1856-1861, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România.
- Referințe
- Bidu-Vrănceanu, Angela, Călărășu, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Mamcaș, Mihaela, Pană Dindelegan, Gabriela (coord.), 1997, *Dicționar general de științe ale limbii*, București, Editura Științifică.
- Aristotel, 2004, *Retorica*, trad. M.-C. Andrieș, București, IRI.
- Arsith, Mirela, 2004, *Repere ale unei perspective semantice asupra discursului politic*, în ROSLIR, nr. 1-2/2004, p. 7-30.
- Arsith, Mirela, 2005, *Semiotica discursului politic*, Iași, Editura Ștefan Lupașcu.
- Atkinson, Maxwell J., Heritage, John, 1984, *Public speaking and audience responses: some techniques for inviting applause*, în *Structures of Social Action*, Cambridge, Cambridge University Press.

- Bahtin, Mihail, [1975] 1982, *Probleme de literatură și estetică*, trad. N. Iliescu, București, Editura Univers.
- Bariț, George, 1963, *Scrieri social politice*, studiu și antologie de Victor Chereșteșiu, Camil Mureșan, George Em. Marica, București, Editura Politică.
- Bârlea, Petre Gheorghe, 2004, *Peithous Demiourgos. Știința și arta convingerii în antichitatea greco-latină*, Târgoviște, Editura „Bibliotheca”.
- Bârsan, Ludmila, 2008, *Ironia și alegoria în discursul politic*, ludmilabarsan.wordpress.com.
- Beciu, Camelia, 2000, *Politica discursivă. Practici politice într-o campanie electorală*, Iași, Polirom.
- Beciu, Camelia, 2002, *Comunicare politică*, București, comunicare.ro.
- Benveniste, Emile, 1966, *Problèmes de linguistique générale*, Paris, Gallimard.
- Bentham, Jeremy, 2007, *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*, N.Y., Dover Publications.
- Berindei, Dan, 1984, *1848 în Țările Române*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
- Bidu-Vrăncianu, Angela, 2000, *Lexicul social-politic. Precizări semantice și contextuale*, SNSPA, în „Revista Română de Comunicare și Relații publice”, nr. 2-3, p. 87-95.
- Bidu-Vrăncianu, Angela, 2004, *Tradiție și inovație în lexicul politic. Există terminologie politică?*, în Gabriela Dindelegan Pană (coord.), *Tradiție și inovație în studiul limbii române*, București, Editura Universității din București, p.255-263.
- Bidu-Vrăncianu, Angela, 2005, *Structură și funcționare a lexicului specializat -terminologia politică*, în Gabriela Dindelegan Pană, (coord.), *Limba română-structură și funcționare*, București, Editura Universității din București.
- Bidu-Vrăncianu, Angela (coord.), 2001, *Lexicul științific interdisciplinar*, București, Editura Universității din București.
- Bidu-Vrăncianu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*, București, Editura Universității București.
- Bidu-Vrăncianu, Angela, 2009, *Denotativ și conotativ în terminologia politică. Rolul sintagmaticului*, în vol. *Limbajul politic românesc actual*, Domnița Tomescu, (coord.), Ploiești, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, p. 9-16.
- Bochmann, Klaus, 2017, *Lexicul social-politic român, între 1821 și 1848*, Iași, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza.
- Bogdan Oprea, Helga, 2011, *Relatinizarea limbii române*, București, Editura Universității din București.
- Borțun, Dumitru, Săvulescu, Silvia, 2009, *Analiza discursului public*, București, Facultatea de Comunicare și Relații Publice, Școala Națională de Studii Politice și Administrative.

- Brown, P., Gilman, 1960, *The pronouns of power and solidarity*, în Thomas A. Sebeok, (ed.), *Style in language*, Cambridge MA, Massachusetts Institute of Technology, p. 253-276.
- Bocancea, Silvia, 2011, *Tribulațiile unui partid de cadre. Partidul Conservator (1880)*, „Sfera Politicii”, nr. 8 (162), p. 34, 37.
- Bremod, Claude, 1985, *Concepts et le theme*, în „Poétique”, no. 64, p. 415-424.
- Brașoveanu, Antoaneta-Ancuța, Drăgulin, Sabin, 2018, *The „beginnings” of the liberal political discouse in Romania*, în *Cogito*, vol. X, no.3, septembrie, București, Pro Universitaria.
- Breton, Philippe, 1996, *L'argumentation dans la communication*, Paris, La Découverte.
- Bulei, Ion, 1987, *Sistemul politic al României moderne. Partidul Conservator*, București, Editura Politică.
- Campbell, A., Converse, P. E., Miller, W. E., Stokes, D. E., 1960, *The American Voter*. Chicago, The University of Chicago Press.
- Campus, Eliza, 1967, *Politica externă a României în perioada dintre cel două războaie mondiale*, în „Studii și articole de istorie”, nr.10, București, Editura Politică, p. 120-121.
- Carbarău, Dan, 2015, *Marea guvernare liberală: independența României și proclamarea Regatului*, în revista „Polis”, nr. 2 (8), p. 91.
- Cassirer, Ernst, 1942, *An essay on man*, New York.
- Călinescu, George, 1986, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ed. a II-a, adăugită și revizuită, București, Editura Minerva.
- Cedroni, L., Dell’Era, T., 2002, *Il Linguaggi Politico*, Roma, Carocci.
- Charaudeau, Patrick, 1973, *L’analyse Lexico-sémantique III*, în „Cahiers de Lexicologie” n°23/1973, Paris, Didier- Larousse.
- Charaudeau, Patrick, 2005, *Le discours politique. Les masques du pouvoir*, Paris, Vuibert.
- Chase, Stuart, 1938, *The Tyranny of Words*, Harcourt, New York, Brace and Company.
- Chawadronow, O., Neveou, V., 1993, *Étude de mécanismes rhétoriques dans le processus de persuasion du discours politique*, Université de Caen.
- Chengiali, Elmira, 2004, *Construirea sensului comun în discursurile politice*, în *Ovidius University Annals of Philology*, XV, p. 51-56.

- Chilton, Paul Anthony, Schäffner, Christina, 2002, *Politics as Text and Talk: Analytic Approaches to Political Discourse*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing.
- Cicero, 2020, *Arta oratoriei*, ediție bilingvă, București, Editura Saeculum I.O.
- Collo, Michel, 1988, *Le thème selon la critique thématique*, în „Communications”, no. 47, 79-91.
- Codreanu, Corneliu, Zelea, 1999, *Pentru legionari*, vol I, editia a IXa, Sibiu, Editura Scara.
- Comloșan, Doina, Borchin, Mirela, 2003, *Dicționar de comunicare (lingvistică și literară)*, vol I-II, Timișoara, Excelsior Art.
- Condrea, Irina, 2010, *Aspecte ale discursului politic în campania electorală*, în *Filologia modernă: realizări și perspective în context european (ediția a III-a). Limbă, limbaj, vorbire* (In memoriam acad. Silviu Berejan și acad. Grigore Vieru), Chișinău, Tipografia Centrală, p. 159-166.
- Cornea, Paul, 1974, *Oamenii începutului de drum. Studii și cercetări asupra epocii pașoptiste*, București, Cartea românească.
- Coseriu, Eugenio, 1996, *Lingvistica integrală*, București, Editura Fundației Culturale Române.
- Coșeriu, Eugenio, 2000, *Lecții de lingvistică generală*, traducere din spaniolă de Eugenia Bojoga, Chișinău, Editura Arc.
- Coșeriu, Eugenio, 2002, *Limbaj și politică*, în „Identitatea limbii și literaturii române în perspectiva globalizării”, Iași, Editura Trinitas.
- Cotoară, D., Tîrziman, E., 2004, *Aspecte ale comunicării în domeniul socio-uman: studii de științele informării și comunicării*, București, EUB.
- Cmeciu, Camelia, Mihaela, 2005, *Strategii persuasive în discursul politic*, Iași, Editura Universitas XXI.
- Dijk, Teun A. van., 1977, *Text and Context. Exploration in the Semantics of Discours*, London and New York, Longman Group.
- Dijk, Teun A. van., 1998, *Towards a theory of context and experience models in discours processing*, în H. van Oostendorp and S. Goldman ed., *The construction of mental models during reading*, Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Dijk Teun A. van., 2004, *Text and context of parliamentary debates*, în *Cross cultural perspective on parliamentary discourse*, ed. Paul Bayley, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamin Publishing Company.

- Dijk, Teun A. van., 2002, *Political discourse and political cognition*, în Paul A. Chilton & Christina Schäffner (Eds.), *Politics as Text and Talk. Analytical approaches to political discourse*, Amsterdam, Benjamins, p. 204-236.
- Dobrogeanu-Gherea, Constantin, 1920, *Neoioabăgia: studiu economico-sociologic al problemei noastre agrare*, București, Editura „Viața Românească”.
- Dragomir, S., 1944-46, *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-49*, Cluj, Ed. Cartea Românească.
- Drăgulin, Ioana, (coord.), 2019, *Comunismul între ideologie și practică*, Colocviul Național de Istorie: ediția a XXI-a, Iași, Editura Adenium, p. 111-12.
- Drăgulin, Sabin, 2016, *Liberalismul românesc: de unde, încotro*, în *Liberalismul: pro și contra. O idee ce refuză să moară, deși nu știe ce o ține în viață*, Sorin Adam Matei, Caius Dobrescu și Emanuel Copilaș, Iași, Adenium.
- Dragoș, Elena, 2000, *Introducere în pragmatică*, Cluj, Casa Cărții de Știință.
- Drăgan, Ioan, 1998, *Construcția simbolică a câmpului electoral*, București, Editura Institutul European.
- Drăgulin, Sabin, (coord.), 2021, *Tratatul de la Trianon și destinul României Mari*, Iași, Editura Meridiane Publishing.
- Dubois, Jean, 1962, *Le vocabulaire politique et social en France de 1869 a 1872*, Paris.
- Duda, Gabriela, 2016, *Clișeul verbal și discursul public*, București, Editura Academiei Române.
- Duca, I.G., 1992, *Memorii*, București, Editura Expres.
- Ducrot, Oswald; Schaeffer, Jean-Marie, [1972] 1996, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbii*, trad. Anca Măgureanu, Viorel Vișan, Marina Păunescu, București, Editura Babel.
- Ducrot, Oswald. 1984, *Le dire et le dit*, Paris, Les Editions de Minuit.
- Dumarsais, C. C., 1981, *Despre tropi*, București, Editura Univers.
- Duroselle, Jean-Baptiste, 2006, *Istoria relațiilor internaționale (1919-1947)*, București, Editura Științelor Sociale și Politice.
- Duncan, John, 1984, *Psychology Selective attention and the organization of visual information*, Cambridge, Published in „Journal of experimental”.
- Engels, F., 1960, Introducerea la ediția din 1895 la *Die Klassenkämpfe in Frankreich*, în Marx/Engels Werke Bd. 7, Berlin.
- Edelman, Murray, 1999, *Politica și utilizarea simbolurilor*, Iași, Polirom.
- Felber, Helmut, Budin ,Gerhard, 1989, *Terminologie in Theorie und Praxis*, Tübingen.

- Ficeac, Bogdan, 1996, *Tehnici de manipulare*, ed. a II-a, București, Editura Nemira.
- Fontaine, Andre, 1992, *Istoria Războiului Rece. De la Revoluția din Octombrie la războiul din Coreea, 1917-1950*, vol. I, București, Editura Militară.
- Fontanier, Pierre, 1968, *Les figures du discours*, University of Michigan, Michigan, Flammarion.
- Foucault, Michel, 1971, *L'ordre du discours*, Paris, Gallimard.
- Fowler, Roger, Power, 1985, *Discourse in Society*, în *Handbook of discourse Analysis*, London, Orlando, Academic Press.
- Fowler, Roger, 1991, *Language in the News. Discourse and Ideology in the Press*, London / New York, Routledge.
- Fowler, R., Hodge, B., Kress, G., & Trew, T., 1979, *Language and Control*, Routledge and Kegan Paul, London.
- Frigioiu, Nicolae, 2001, *Politologie și Doctrine Politice*, București, comunicare.ro.
- Gentilhomme, Yves, 2000, *Termes et textes mathématiques. Reflexions linguistiques non y standard*, în „Cahier de lexicologie”, 76, p 57-89.
- Ghișa, Alexandru, 2018, *România și prima experiență comunistă în Ungaria*, în revista „Polis”, Volum VII, Editura Institutul European.
- Gombert, Tobias, Bläsius, Iulia, Krell, Christian, 2014, *Fundamentele democrației sociale*, Friedrich-Ebert-Stiftung, Moldova, Editura Cartier.
- Guespin, Louis, 1976, *Types de discours ou fonctionnements discursifs?*, în „Langages 41”, p. 3-11.
- Guilhaumou, Jacques, 1983, *Itineraire d'un historien du discours (1974-1984)*, *Histoire et linguistique*, Paris, Editions de la Maison des Sciences de l'Homme.
- Guliciuc, V., 1999, *Exerciții de semiotică structurală (deductivă) a discursului filosofic*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Gusti, Dimitrie, [1852] 1984, *Ritorică pentru tinerimea studioasă*, ed. De M. Frînculescu, București, Editura științifică și enciclopedică.
- Guiraud, Pierre, 1964, *La sémantique*, Paris, Presses Universitaires de France.
- Harris, Zellig Sabbetai, 1952, *Discourse analysis*, în „Language”, no. 28, p. 1-30.
- Heritage, John and Greatbatch, David, *Generating Applause: A Study of Rhetoric and Response at Party Political Conferences*, Published in „American Journal of Sociology” 1 July 1986 Political Science, Sociology.
- Hermet, Guy, *Culture et développement* Paperback – 5 April 2000, Sciences Po.

- Ilie, Cornelia, 2006, *Parliamentary Discourses*, în Keith Brown (ed.) *Encyclopedia of Language and Linguistics 2nd edition*, vol.9, Elsevier, p. 188-205, Oxford, Elsevier Science.
- Ionescu-Ruxăndoiu, L., 1999, *Conversația, structuri și strategii*, București, All Education.
- Ionescu-Ruxăndoiu, L., 2003, *Limba și comunicare, elemente de pragmatică lingvistică*, București, All Education.
- Ionescu-Ruxăndoiu, L., 2006, *Prezentarea și negocierea identității în dezbaterile electorale*, în Gabriela Pană Dindelegan, (coord.), *Limba română-aspecte sincronice și diacronice*, București, Editura Universității din București.
- Ionescu-Ruxăndoiu, L., Roibu, L., Constantinescu, M., 2012, *Parliamentary discourses across cultures: interdisciplinary approaches*, Newcastle, Cambridge Scholars Publishing.
- Ionescu-Ruxăndoiu, L., în colaborare cu Constantinescu, V. , 2019, *Discursul parlamentar românesc (1866-1938), O perspectivă pragma-retorică*, București, Editura Universității din București.
- Iorga, Nicolae, [1928] 1971, *Istoria învățământ românesc*, Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Ilie Popescu Taiușan, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Irimiaș, George, 2009, *Surplusul ideologic – marcă a discursului politic*, în *Limbaul politic românesc actual*, Domnița Tomescu, (coord.), Ploiești, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești.
- Jakobson, R., 1963, *Essais de linguistique générale*, Paris, Minuit.
- Jankelevitch, , Vladimir, 1994, *Ironia*, Cluj-Napoca, Dacia.
- Jucker, A. H. et alii , 2003, *Interactive Aspects of Vagueness in Conversation*, în „Journal of Pragmatics”, 35, p.1737-1769.
- Kerbrat-Orecchioni, Catherine, 1980, *L'enonciation. De la subjectivite dans le langage*, Paris, Armand Colin.
- Klaus, Georg, 1971, *Sprache der Politik*, Deutscher Verlag der Wissenschaften.
- Krieb Stoian, Silvia, 2009, *Aproximarea – strategie a persuadării în discursul politic românesc actual*, în *Limbaul politic românesc actual*, Domnița Tomescu, (coord.), Ploiești, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, pp.175–180.
- Kretzer, David I., 2002, *Politică și putere*, București, Editura Univers.
- Laclau, Ernesto, Mouffe, Chantal, 1985, *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*, London , Verso.

- Lasswell, Harold D. and Kaplan, Abraham, 1950, *Power and Society; A Framework for Political Inquiry*, New Haven, Yale University Press.
- Leech, Geoffrey, 1983, *Principles of Pragmatics*, London, Longman.
- Lovinescu, Eugen, 1997, 1924-1926, *Istoria civilizației române moderne*, București, Editura Minerva.
- Lo Cascio, V., 2002, *Gramatica argumentării, strategii și structuri*, București, Meteora Press.
- Lungu, Traian, 1967, *Viața politică în România la sfârșitul secolului al XIX-lea (1888-1899)*, București, Editura Științifică.
- Maingueneau, Dominique, 1976, *Initiation aux méthodes de l'analyse du discours: Problèmes et perspectives*, Paris, Hachette.
- Maldidier, Denise, Normand, Claudine, Robin, Regine, 1972, *Discours et ideologie: queleque bases pour une recherche*, în „Langue française 15” (Langage et histoire), p. 114-141.
- Marga, Delia, 2003, *Introducere în analiza discursului*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene.
- Maurois, Andre, [1963] 1970, *Istoria Angliei*, trad. de Raul Joil, București, Editura Politică.
- Mazilu, Dan, Horia, 1986, *Proză oratorică în literatura română veche*, vol I, București, Editura Minerva.
- McLuhan, Marshall, 1959, *Myth and Mass Media*, Daedalus 88.
- Mihai, G., 1998, *Retorica tradițională și retorici moderne*, București, ALLBECK.
- Mill, John Stuart, 1987, *Ethics & Moral Philosophy*, Penguin Group.
- Morris, Charles, 1946, *Signs, Language and Behaviour*, Literary Licensing.
- Neșu, Nicoleta, 2002, *Specificul strategiei argumentative în discursul politic*, în „Dacoromania”, serie nouă, VII – VIII, 2002 – 2005, Cluj-Napoca.
- Picht, Heribert, Draskau, Jennifer, 1985, *Terminology: An Introduction*, , Surrey, University of Surrey Department of Linguistic and International Studies.
- Nica, Marius, 2009, *Aluzia literară și ironia în discursul politic românesc actual*, în Domnița Tomescu (coord.), *Limbajul politic românesc actual*, Ploiești, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești.
- Novăcescu, Ion, 2021, *Modernizarea României 1875-1938*, Cluj Napoca, Editura Tribuna.
- Pantazi, R., 1967, *Ideologia revoluției de la 1848 în Țările Române. Precizări cu privire la pozițiile și curentele ideologice și la raportul ideologie-cultură*, în „Curente și orientări în istoria filozofiei românești”, București, Editura Academiei.
- Pareyson, Luigi, 1977, *Estetica. Teoria formativității*, București, Editura Univers.



- Parret, Herman, 1999, *L'esthétique de la communication. L'au-delà de la pragmatique*, Bruxelles, Ousia.
- Pêcheux, Michel, 1975, *Les vérités de la Palice: linguistique, sémantique, philosophie*, François Maspéro, Paris.
- Pêcheux, Michel, 1981, *L'Entrage miroir de l'analyse du discours*, în „Langages 62”, p. 5-8, Paris.
- Perpessicius, 1957, *Instantanee din literatura anului 1848*, în *Mențiuni de istoriografie literară și folclor (1948-56)*, p. 49, București.
- Picht, Heribert, Draskau, Jennifer, 1985, *Terminology : an introduction*, University of Surrey.
- Perelman, Ch., Olbrechts-Tyteca L., 1958, *La nouvelle rhétorique. Traité de l'argumentation*, Paris, PUF.
- Perelman, Chaïm, Olbrechts-Tyteca, L., 1983, *Traité de l'argumentation: La nouvelle rhétorique*, Bruxelles, Editions de l'Université de Bruxelles.
- Piru, Alexandru, 1961, *Literatura română veche*, București, Editura pentru literatură.
- Popa, Traian, 2004, *Din istoria Partidului Național Liberal*, Giurgiu, Pelican.
- Popescu, Liliana, 2003, *Individual freedom and political manipulation*, București, SNSPA, Politeia.
- Rastier, François, 1995, *L'analyse thématique des données textuelles: l'exemple des sentiments*, Paris, Didier.
- Reboul, Olivier , 1975, *Le slogan*, Paris, PUF.
- Reboul, Olivier , 1980, *Langage et idéologie*, Paris, PUF.
- Reboul, Olivier, 1984, *Le langage de l'éducation*, Paris, PUF.
- Reboul, Olivier, 1991, *Introduction à la rhétorique: Théorie et pratique*, Presses Universitaires de France.
- Reboul, Olivier, Toure, S., 2000, *Le transgénique et le citoyen dans la presse écrite: diffusion des termes spécialisés et discours plurilogal*, în *Les Carnets du Cediscor*, (coord.) F. Cusin-Berche, nr.6, Presses de la Sorbonne Nouvelle, p. 99-111.
- Reboul, Anne, 2001, *Pragmatica, azi: o nouă știință a comunicării*, Echinox.
- Rey, Alain, Chantreau, Sophie, 1979, *Dictionnaire des expressions et locutions figurées*, France, Reliure.
- Ricoeur, Paul, 1999, *De la text la acțiune. Eseuri de hermeneutică*. Cluj-Napoca, Echinocțiu.
- Robin, Regine, 1973, *Histoire et linguistique*, Paris, Armand Colin.
- Roventă-Frumușani, Daniela (coord.), 2009, *Ipostaze discursive*, București, Editura Universității din București.

- Rovența-Frumușani, Daniela, [2004] 2012, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, ed. revazută și adăugită, București, Tritonic.
- Rovența-Frumușani, Daniela, 1999, *Semiotică, societate, cultură*, Iași, Institutul European.
- Sapir, Edward, 2003, *The Emergence of the Concept of Personality in a Study of Cultures*, în „Journal of Social Psychology”, 5 (1934) , p. 408-415.
- Săftoiu, Claudiu, 2003, *Jurnalismul politic*, București, Trei.
- Săftoiu, Răzvan, 2009, *Practici interacționale în discursul parlamentar românesc actual*, în *Limbaajul politic românesc actual*, Domnița Tomescu, (coord.), Ploiești, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, p. 195–217.
- Sălăvăstru, Constantin, 1999, *Discursul puterii*, Iași, Institutul European.
- Sălăvăstru, Constantin, 1996, *Raționalitate și discurs – perspective logico-semiotice asupra retoricii*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Sălăvăstru, Constantin, 2001, *Critica raționalității discursive. O interpretare problematologică a discursului filosofic*, Iași, Editura Polirom.
- Sălăvăstru, Constantin, 2009, *Arta dezbatrilor publice*, București, Tritonic.
- Săvulescu, Silvia, 2004, *Retorica și teoria argumentării*, București, comunicare.ro.
- Seamon, G. John, Kenrick, T. Douglas, 1992, *Psychology*, New Jersey, Prentice Hall.
- Slama-Cazacu, Tatiana, 2000, *Stratageme comunicaționale și manipularea*, Iași, Polirom.
- Stoica, Stan, 2008, *Dicționar biografic de istorie a României*, București, Editura Meronia.
- Ștefănescu, Loara, 2008, *Retorica argumentării în discursul politic*, București, Editura Universității din București.
- Tamaș, Sergiu, 1993, *Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică*, București, Editura Academiei Române.
- Thom, Francoise, 1993, *Limba de lemn*, trad. Mona Antohi, București, Editura Humanitas.
- Trognon, A., Larrue J., 1994, *Pragmatique du discours politique*, Paris, Armand Colin.
- Tomescu, Domnița, 2005, *L'epoque post-communiste en Roumanie: les dix mots-cles*, în *Langues et societes de l'Europe moderne*, vol. I, sous la direction de Danuta Bartol et Henri-Claude.
- Tomescu, Domnița, 2006, *Les emprunts lexicaux français en roumain*, în „Buletinul Universității Petrol – Gaze din Ploiești”, Vol. LVII, No. 2.
- Tomescu, Domnița, 2007, *Derivarea deonomastică în limbaajul politic românesc*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Limba română. Dinamica limbii, dinamica interpretării*, Editura Universității București, p. 701-706.

- Tomescu, Domnița, 2009, *Lexic și terminologie în limbajul politic*, în *Limbajul politic românesc actual*, Ploiești, Biblioteca Universității Petrol – Gaze.
- Titscher, Stefan, Meyer, Michael, Wodak, Ruth & Vetter, Eva, 2000, *Methods of Text and Discourse Analysis*, SAGE Publications Ltd.
- Verón, Eliseo, 1987, *Le Hibou*, în „Communications”, no28, Paris, Le Seuil.
- Victoroffl, D., 1955, *Le rire et le Risible. Introduction à la psychosociologie du rire*, Presses Universitaires de France.
- Wierzbicki, Piotr , 1996, *Structura minciunii*, București, Editura Nemira.
- Wilson, J., 1990, *Politically speaking: the pragmatic analysis of political language*, London, B. Blackwell.
- Wodak, Ruth, Meyer, Michael, 2001, *Methods of Critical Discourse Analysis*, SAGE Publications, Ltd.
- Wotjak, G., 1984, *Les stéréotypes dans le langages du texte politique* în Kerbrat Orecchioni, C., Mouillaud, M., *Le discours politique*, Presses Universitaires de Lyon, p. 42-56.
- Zafiu, Rodica, 2002, *Strategii ale impreciziei: expresii ale vagului și ale aproximării în limba română și utilizarea lor discursivă*, în *Actele Colocviului Catedrei de Limba Română*, noiembrie 2001: *Perspective actuale în studiul limbii române*, București, Editura Universității din București, p. 363-37.
- Zafiu, Rodica, 2007, *Limbaj și politică*, București , Editura Universității din București.
- Zeletin, Ștefan, 1991, *Burghezia română: Originea și rolul ei istoric*, ediția a-II-a, București, Editura Humanitas.
- Zeletin, Ștefan, 1992, *Neoliberalismul: Studii asupra istoriei și politicii burgheziei române*, ediția a III-a, Editura Scripta.
- Zizek, Slavoj, 1994, *Mapping Ideology*, Verso.